

RENDAHAGYÓ BESZÉLGETÉS

Gyimesben vagyok, elég sokszor írtam a gyimesi emberekről, problémáikról főleg a megyei, de más lapokban is. Ez alkalommal a nem rég nyugalmazott iskola igazgatóval, tanárral beszélgetünk iskoláról, a tanári munka megbecsüléséről és sok minden másról. A riportot közreadom, még akkor is, ha a kicsengése kissé csalódott hangú...Beszélgető partnerem Tankó Gyula.

-Nyugdíjas lettél, közel negyven évet töltöttél Gyimesközéplekon. Nem vándoroltál, nem mentél innen el, pedig, főleg a kezdeti időkben nem voltak Gyimesben valami ideális életfeltételek. Szeretném, ha erről beszélnél.

- A főiskola elvégzése után hazajöttem Gyimesbe, nem Felsőlokra, hanem a szomszéd községbe, Középlekora. Közbe elvégeztem az egyetemet, minden lehető tanügyi fokozatot megszereztem és több mint harminc évig központi igazgató voltam, abban az iskolában, ahol én is tanultam valamikor. A völgy legjobb iskolája volt és az maradt máig. Erre mindig büszkék voltunk és tudta ezt mindenki, mert az igényesebb szülők a szomszéd községekből is ide írátták gyermekeiket, vállalva a napi tíz kilométer utat. Lett volna alkalmam máshová is elmenni, de beletemetkeztem a munkába, a szülőkkel együtt hozzáfogtunk a gyűjtéshez: boronát, deszkát, pénzt gyűjtöttünk és anélkül, hogy a felsőbb szervek erről tudtak volna, amikor a középleki nagy gyárat építették, a jóemberek segítségével felépült négy tanterem, iroda, könyvtár, műhely az alagsorba. Amikor rájöttek, hogy épül az iskola, börtönrel fenyegettek, majd résztvettek az avató ünnepségen és a vállamat veregették a főnökök. Akkor hogy menjek el innen? Összehoztunk egy jó tanügyi gárdát, tanulóink nagyrésze mesterségeket, szakmákat tanult, sokan tanárok, tanítók, közgazdászok, színészek lettek, többen hazajöttek. Aztán Felsőlokon éltek az öreg szüleim, jó gazdák voltak, itt soha nem volt kollektív gazdaság, tehát kellett segítenem őket is. A nyaraimat végig kaszáltam. Ezt hívtuk mi kaszafüzdőnek!
- Mikor volt időd néprajzzal is foglalkozni, hiszen könyveid jelentek meg, több mint harminc dolgozatodat közölték főleg magyarországi, de hazai folyóiratok is, több pályázaton nyertél díjakat és Magyarországon kétszer is kitüntettek?
- A napnak huszannégy órája van, s ha valamit szeretünk, beleszülettünk, az nem teher!
- Hagyjuk most a munkát, nyugdíjas vagy, inkább arról beszélj, most boldog nyugdíjas vagy-e? Meg becsült-e a falu, az emberek, a felsőbb szervek, a tanfelügyelőség?
- Hát nem tudom mit is mondjak. Az biztos, hogy a felsőbb szerveknek soha nem voltam egy kényelmes igazgató! Akkortájt ha ellenőrizni jöttek, inkább a hibákat keresték. Igaz, sok olyan ember is volt közöttük, akiktől szakmailag tanulni lehetett. De a sok akarnok, a mindent tudó aktivisták, a nagy szájjal, mindig feldühösítettek. Ezért még a jóakarató tanfelügyelőket is legalább is tudatom alatt, ellenségként fogtam fel. S erről leszokni soha nem tudtam. Úgy éreztem s még ma is úgy érzem, ők csak zavarták az én munkámat. Az első igazgatómmal is így jártam! Egy szép napon szól nekem, hogy lépjek be a padlásfeljáró kicsi lebuja, ahol éppen poharazgatott valami kétes alakokkal. Bűdös cujkával kínált és székkal.
- De hát órám van!
- Na és? Te is eltölthetsz itt egy órát.
- Amikor visszautasítottam, ingerülten sziszegte a fogai közül:
- Ha akarsz jelents fel! Te vagy az új káder, egyetemet végeztél, én csak tanító vagyok, még igazgató lehetsz!
- Tudod mit? Én mától kezdve magamnak igazgató vagyok. Másnak maradj csak nyugodtan igazgató! Fel nem jelentettem sem őt, sem mást, de tényleg igazgató lettem. És rettenetesen naív voltam. Hittem az emberben, az igazságban. Ezzel is van egy sor történetem, csak egyet mondok el...Egyik ősszel új tanárok jöttek az iskolánkhoz.Törvény szerint éveket kellett eltölteni ott, ahová kihelyeztek. Egyik tanárnő két hetet sem ült, mert a nagybácsikája a megyénél alelnök volt. Naivságomban írtam egy újságcikket s azt közölte is a megyei lap.

- Hiába voltam meggyőződve, hogy igazam van, másnap már behívott a főtanfelügyelő és közölte, hogy a széllal nem szabad szembe pisilni, mert...Ez voltam és ez maradtam én.
- A falu, az emberek, úgy érzem, megbecsültek a maguk módján. De a csángó, aki valamikor valahonnan idecsángált, valamitől valahonnan menekült, soha nem tartotta nagy dolognak az iskolát, a nadrágos embert, a hivatalt. Ő élte a maga szabad életét, itt a havasokon és szabadnak érezte magát, mint a madár. Azt is tartotta: „Ne légy másnak szolgálja, mert akár mekkora úr vagy, minden úrnak valaki parancsol!” Ezért bizony a hatvanas, hetvenes években egy-egy szülővel közelharcot vívtunk, hogy tehetséges gyermekét adja iskolába. Aztán megindult a lavina: Mérnökök, tanárok, közigazdászok, tanítók, színészek, papok kerültek ki innen és sok mesterember! Ekkor már mi is valakiknek számítottunk ebben a máskülönben hagyományörző világban. És arra is büszke vagyok, hogy sokan felkértek, én tanítsam a gyermeküket, főleg felvételizés előtti években. Ezt senki nem köszönte meg nekem, de a gyermekek sikereit magaménak is tartottam!
- Mintha kerülnéd az egyenes válaszokat! Ezért másképp kérdezlek: Melyik volt életed két legnagyobb csalódása tanári, igazgatói pályádon?
- Nem kell sokat gondolkoznom, de hármát említek! Ezek a mai napig minden nap megfordulnak a fejembe. Elmondom őket sorjába. Az első 1989 őszén történt. Az iskolánkat jó iskolaként könyvelték el, beszámolóikban mindig megdicsérték, tanulóink nagyrésze tovább tanult és még is, 1989 őszén megérkezett iskolánkhoz a főtanfelügyelő és két mosolygó kísérelje, a javából és minden sarokba, doszába belekötöttek, konkrét hibát nem találtak, csak csóválták a fejüket. Este telefonon felhívott az egyik magyar tanfelügyelő, aki még ott maradt, mutogatóban a tanfelügyelőségen és kért ne mondjak le önként az igazgatóságról, értsem meg, mire megy az egész, hiszen alig maradt a megyében magyar igazgató és tőlem is szeretnének megszabadulni. Ez volt a köszönet mindenért, amit az iskoláért tettem! Nagyon megviselt engem a dolog és kigyógyított a naívságomból. Azóta nem volt olyan írásom, hogy ne csengett volna ki belőle az a gondolat, hogy én és velem nagyon sokan mások nem jókor és nem jó helyen születtünk. De azért soha nem gondoltam arra, hogy elhagyom szülőföldemet!
- Aztán jött 1989 decembere és gondolom minden megváltozott.
- Igen, sok minden megváltozott! De az életem két legnagyobb csalódása még ezek után ért!
- Tényleg? El sem hinné az ember!
- Pedig így történt. Röviden elmesélem a két „történetet”... Az iskolánkat Gróf Majláth Gusztáv Károly püspök építtette, 1900-ban fejezték be az építkezést. Ezért az ő nevét vette fel az iskola és 2000-ben a 100 éves iskoláról és annak építőléről emlékeztünk meg: lázasan készültünk az eseményre, bronz plakettet készített egy szobrász, meghívtuk a régi kollegákat, volt tanítványokat és persze a tanfelügyelőséget is. Sokan eljöttek, de most fogózkodj meg! a megyei magyarkodó tanfelügyelőség részéről senki nem jött el! Lagalább egy kapus, raktárnok sem akadt, akit ide küldtek volna! Tudod miért? Mert ebből nem lehetett politikai tőkét kovácsolni! Rettenetesen éreztem magam!
- És a másik eset?
- Ugyanazon év őszén nyugdíjba készülődtem, szándékomat bejelentettem a tanfelügyelőségre, Magam helyett igazgatót kerestem, a kollegák elfogadták őt, átvette az irányítást és ha hiszed, ha nem, a tanfelügyelőség részéről sem akkor, sem azóta nem fogott velem kezét a 30 évi igazgatásért, munkáért, a közel 40 éves tanárkodásomért, a helybemaradásomért! Pedig az ember, így hatvanon túl olyan, mint a gyermek: elvárja, sóvárogja az elismerést!
- Nem tudom, megkérdezhetném-e, mi lennél, ha újra kezdenéd az életedet?
- Természetesen, gondolkodás nélkül, Tanár! Mert, amikor 1989-ben kiakartak készíteni, és az és részben sikerült is, egyik nap a VI. osztályban tanítottam. Nem tudom, mennyi ideig hallgathattam, hová bámultam, minn gondolkoztam, csak arra zökkentem ki a szomorúságomból, hogy egy kislány, akinek a padján felejtettem a kezem, megsimogatta azt és így szolt alig hallhatóan:

- A tanár bácsi miért szomorú? Fáradt? Beteg?

Hát ezért lennék, ha lehetnék újra tanár! Azért a két aggodó szemért. Egyáltalán a gyermekekért!

- Köszönöm a beszélgetést!

...Hát ilyenre sikerült ez a furcsa, szokatlan riport a tanári munkáról, igazgatásról, az emberi munka megbecsüléséről! Beírni: öröm, felsőloki eset!!!

Gyimesközéplak, 2002 június 18.